

۳۳۰۰۸۴۵

به نظر می‌رسد این اتفاق که در آستانه عرضه ۵ درصد سهام آمریکا به ارزش ۲ تریلیون دلار رخ داد می‌تواند ضربه سختی بر عربستان وارد کند و اختلال در تولید نفت سعودی‌ها می‌تواند بر اقتصاد جهانی تاثیر بگذارد، زیرا این کشور بزرگترین صادر کننده نفت در جهان به شمار می‌آید.

مقدمه

روز شنبه ۱۴ سپتامبر ۲۰۱۹ یگان پهپادی ارتش یمن با ۱۰ پهپاد پالایشگاه‌های بقیق و خریص متعلق به شرکت ملی نفت عربستان آرامکو را هدف قرار داد. سعودی آرامکو شرکت ملی نفت عربستان سعودی است که تحت تملک دولت مرکزی عربستان است. این شرکت از لحاظ مالکیت ذخایر (نفت خام و گاز طبیعی) به‌عنوان یکی از با ارزش‌ترین شرکت‌های جهان محسوب می‌شود. این موضوع باعث می‌شود که ارزش بازار آن، معادل بین ۲ تا ۱۰ تریلیون دلار آمریکا برآورد شده و این شرکت را با ارزش‌ترین شرکت حال حاضر جهان می‌کند. دفتر مرکزی شرکت آرامکو، در شهر ظهران در شرق عربستان سعودی قرار دارد. این شرکت همچنین دارای بالاترین حجم ذخایر نفتی اثبات شده است. شرکت سعودی آرامکو، مسئولیت ۹۹ درصد از ذخائر اثبات شده نفت خام کشور عربستان سعودی را که میزان آن به ۲۵۹ میلیارد بشکه (در حدود یک چهارم مجموع ذخائر نفت فعلی جهان) می‌رسد، بر عهده دارد. شرکت سعودی آرامکو مالک اصلی میدان نفتی غوار است که بزرگترین میدان نفتی جهان به‌شمار می‌آید. این میزان نزدیک به ۱۲ برابر ذخائر نفتی ایالات متحده آمریکا است. همچنین دارای ۲۷۹ هزار میلیارد متر مکعب ذخایر درجای گاز طبیعی است.

پس از آنکه حوثی‌ها با ۱۰ پهپاد، پالایشگاه آرامکو را هدف قرار دادند، تولید نفت این کشور از روزانه ده میلیون بشکه به حدود ۵ میلیون بشکه در روز کاهش یافت. با توجه به اهمیت بسیار بالای آرامکو برای عربستان و آمریکا، حملات پهپادهای یمن و هدف قرار دادن دو میدان نفتی مهم این شرکت، عواقبی برای عربستان و اقتصاد جهان خواهد داشت؟ به نظر می‌رسد این اتفاق که در آستانه عرضه ۵ درصد سهام آمریکا به ارزش ۲ تریلیون دلار رخ داد می‌تواند ضربه سختی بر عربستان وارد کند و اختلال در تولید نفت سعودی‌ها می‌تواند بر اقتصاد جهانی تاثیر بگذارد، زیرا این کشور بزرگترین صادر کننده نفت در جهان به شمار می‌آید.

آرامکو

زمان آغاز به‌کار شرکت سعودی آرامکو به ۲۹ مه ۱۹۳۳ برمی‌گردد. در آن هنگام دولت عربستان سعودی با انعقاد

قراردادی انحصاری با شرکت استاندارد اوپل کالیفرنیا (شورون)، امتیاز اکتشاف نفت در عربستان سعودی را به آن شرکت واگذار کرد. شرکت استاندارد اوپل کالیفرنیا (شورون)، این امتیاز را به یک شرکت کاملاً وابسته به خود به نام شرکت استاندارد اوپل کالیفرنیا غربی (کاسوک) انتقال داد. از آنجا که این شرکت توفیقی در اکتشاف نفت به دست نیاورد، در سال ۱۹۳۶ میلادی ۵۰ درصد از امتیاز اکتشاف نفت عربستان را به شرکت نفت تگزاس (تکزاکو) واگذار کرد.

پس از نزدیک به چهار سال کاوش بی‌حاصل در اکتشاف نفت، نخستین موفقیت در سال ۱۹۳۸ و در محل هفتم حفاری در منطقه دمام در چند کیلومتری شمال شهر ظهران به دست آمد و از این رو این چاه نفت دمام شماره ۷ نامیده می‌شود. اکتشاف این چاه و استخراج نفت آن که به ۱۵۰۰ بشکه در روز می‌رسید، شرکت استاندارد اوپل کالیفرنیا غربی را به ادامه مسیر و رسیدن به شکوفایی مصمم ساخت.

در سال ۱۹۴۴ شرکت استاندارد اوپل کالیفرنیا-عربستان، نام خود را به شرکت نفتی عربستان-آمریکا یا آرامکو تغییر داد. در سال ۱۹۴۸ شرکت استاندارد اوپل نیوجرسی (موبیل) ۳۰ درصد و شرکت سوکونی و کیوم (اکسون) معادل ۱۰ درصد از سهام این شرکت را خریداری کردند و به این ترتیب شرکت استاندارد اوپل کالیفرنیا (شورون) و شرکت نفت تگزاس (تکزاکو) به‌عنوان سرمایه‌گذار در یکدیگر ادغام شده و هریک سهمی برابر ۳۰ درصد را به خود اختصاص دادند.

در سال ۱۹۵۰، ملک عبدالعزیز بن آل سعود با تهدید به ملی کردن تأسیسات نفت کشور، شرکت آرامکو را وادار ساخت تا سود حاصل از فروش نفت را به صورت مساوی و پنجاه-پنجاه میان شرکت و دولت عربستان تقسیم نماید. چند سال قبل نیز جریان مشابهی برای شرکت‌های نفتی آمریکایی در ونزوئلا روی داده بود. دولت ایالات متحده آمریکا با به کار بستن آنچه ترفند طلایی خوانده می‌شد میزان سودی را که شرکت‌های وابسته به آرامکو در نتیجه تقسیم سودهای نفتی با آل سعود از دست داده بودند به صورت تخفیف مالیاتی به آن‌ها اعطا کرد.

در سال ۱۹۷۳، دولت عربستان سعودی ۲۵ درصد از سهام آرامکو را از آن خود ساخت. این رقم را تا سال ۱۹۷۵ به ۶۰ درصد افزایش یافت و تا سال ۱۹۸۰ با تصاحب ۱۰۰ سهام شرکت، کنترل کامل شرکت آرامکو را به دست گرفت. در ماه نوامبر سال ۱۹۸۸، شرکت نفتی عربستان-آمریکا، نام خود را به شرکت نفت عربستان سعودی یا سعودی آرامکو تغییر داد. (۱)

آینده نفت

حملات پهلپادی نیروهای یمنی به تاسیسات غول نفتی عربستان، آرامکو، به خروج ۵/۷ میلیون بشکه‌ای تولید روزانه عربستان منجر شده است؛ یعنی چیزی بیش از نیمی از تولیدات نفتی سعودی‌ها و ۶ درصد عرضه کل نفت دنیا. این اتفاق نگرانی‌ها و گمانه زنی‌ها در مورد آینده نفت را افزایش داده است، در کنار اثر این رویداد بر عرضه نفت؛ نگرانی از ریسک‌های ژئوپلیتیک نیز در بازار جهانی به وجود آمده است. اکثر تحلیل‌گران اثر انفجار در آرامکو را افزایشی دانسته‌اند که دامنه رشد آن به میزان خسارت‌ها و مدت زمان لازم برای بازیابی و تعمیر تاسیسات آسیب‌دیده وابسته است. در حداقل برآوردها افزایش سه دلاری بهای طلای سیاه در کوتاه‌مدت پیش‌بینی شده است، اما در صورت جدی اعلام شدن خسارات وارده، برخی تحلیلگران نفت ۱۰۰ دلاری را نیز دور از انتظار نمی‌دانند. با این حال، عربستان اعلام کرده با

استفاده از نفت ذخیره شده در انبارهای خود نیاز مشتریان را تامین خواهد کرد. آمریکا نیز برای رهاسازی ذخایر استراتژیک نفتی خود اعلام آمادگی کرده البته هر دو راهکار با موانعی مواجه است. افزایش تولید نفت دیگر اعضای اوپک و کاهش تحریم‌ها علیه ایران از دیگر جایگزین‌های احتمالی نفت سعودی‌ها می‌تواند باشد (۲).

همان‌طور که مطرح شد پس از تایید وزارت انرژی عربستان مبنی بر حمله پهبادی به تاسیسات نفتی آرامکو و مختل شدن تولید نیمی از نفت این کشور، تحلیلگران آینده نامعلومی را برای قیمت نفت و فرآورده‌های نفتی پیش‌بینی می‌کنند. در این میان برخی معتقدند باتوجه به فراخوان آمریکا از کشورهای عضو اوپک مبنی بر آزادسازی ذخایر نفتی، قیمت نفت نمی‌تواند برای بلندمدت در روند صعودی قرار گیرد. از سویی دیگر تعدادی از تحلیلگران بر این باورند که بازسازی خسارات وارده به تاسیسات نفتی آرامکو، بیش از شش ماه زمان می‌برد که در این صورت ذخایر نفتی آمریکا و عربستان پاسخگو نخواهند بود. اما بحثی که مورد تایید قرار گرفته، از مدار خارج شدن بخش عظیمی از ظرفیت پالایشی دو میدان بقیق و خریص در قلب تاسیسات نفتی آرامکو است. گفتنی است پالایشگاه بقیق روزانه ۷۰ درصد از نفت خام عربستان را فراورش کرده که ۶ درصد از کل نفت مصرفی جهان در روز است. همچنین پالایشگاه خریص نیز ظرفیت پالایش روزانه ۲ میلیون و ۲۰۰ هزار بشکه نفت سبک را دارد. (۳)

جایگزین‌ها برای نفت عربستان

بر اساس اخبار و تحلیل‌ها بازسازی تاسیسات آسیب‌دیده چند هفته زمان لازم دارد. در صورتی که چنین برآوردی درست باشد، جهان باید به دنبال جایگزین‌هایی برای نفت عربستان سعودی برود. آمریکا اعلام کرد که آماده رهاسازی ذخایر استراتژیک (خود برای جبران افت عرضه نفت عربستان است، با این حال کارشناسان احتمال چنین اقدامی را از سوی واشنگتن در کوتاه‌مدت چندان بالا نمی‌دانند. باب مک‌نالی، مدیر ارشد انرژی در شورای امنیت ملی در دولت جورج دبلیو بوش گفته است: گمان نمی‌کنم این یک اتفاق قریب‌الوقوع باشد. همه چیز بستگی به این دارد که چه میزان خسارت وارد شده و بازگشت تولید به روند عادی چه مدت طول خواهد کشید. ایالات متحده باید هرگونه انتشار ذخایر استراتژیک خود را با آژانس بین‌المللی انرژی هماهنگ کند. به گفته او اگر در چند روز آینده بقیق به مدار تولید بازگردد، احتمال هرگونه آزادی منتفی خواهد بود. تنها در صورت ایجاد اختلال در درازمدت در تاسیسات یا انتظار افزایش درگیری نظامی و ایجاد اختلال در روند تولید عربستان، گزینه آزادی ذخایر استراتژیک به‌طور جدی مورد بررسی قرار خواهد گرفت. در حال حاضر، دولت آمریکا تنها با اظهارات کلامی در این خصوص اطمینان‌هایی می‌دهد. کوین بوک، مدیر عامل شرکت کلیبر ویو انرژی () نیز آزادسازی ذخایر استراتژیک آمریکا را بسته به میزان خسارت در بقیق دانسته است. بوک در گفت‌وگو با پلاتس اعلام کرده یک اقدام موثرتر به جای آزادسازی ذخایر استراتژیک آمریکا و برای پر کردن کمبود عرضه نفت عربستان، افزایش تولید دیگر اعضای اوپک است. آن‌طور که بوک می‌گوید، مسائل فنی و محدودیت‌های زیرساختی یکی از موانع عملی شدن وعده آمریکا برای آزادسازی ذخایر استراتژیک این کشور است. حجم ذخایر استراتژیک آمریکا حدود ۶۴۵ میلیون بشکه است، با این حال سواحل دریایی این کشور محدودیت‌هایی برای انتقال نفت دارد. آن‌طور که وزارت انرژی این کشور در سال ۲۰۱۶ در گزارشی اعلام کرده آمریکا حداکثر می‌تواند روزانه ۲ / ۱ میلیون بشکه از ذخایر

در صورت طولانی شدن اختلالات عرضه عربستان، این کشور می‌تواند از نفت انبارشده خود در ژاپن برای تامین تقاضای مشتریانش استفاده کند. با این حال مک نالی می‌گوید: موجودی‌های نفت خام رو به کاهش است. عربستان سعودی حدود ۱۸۸ میلیون بشکه نفت انبار شده دارد که با این میزان می‌تواند تنها به مدت ۳۷ روز ۵ میلیون بشکه نفت از دست رفته در بقیق را جبران کرد. در این میان برخی نیز رفع تحریم‌های ایران را آسان‌ترین و سراسرترین مسیر برای جایگزینی نفت عربستان می‌دانند. سندی فیلدن، تحلیلگر بازار نفت در این باره می‌گوید: راه‌حل سریع و آشکار چشم‌پوشی آمریکا از تحریم‌های ایران است، ایرانی‌ها تانکرهایی پر از نفت دارند که آماده حرکتند. با این حال این راه‌حل از لحاظ سیاسی فشارها و تبعات بسیاری برای دولت ترامپ خواهد داشت. مک نالی نیز با اشاره به این راه‌حل می‌گوید، همه چیز بستگی به شدت آسیب و مدت زمان لازم برای بازگشت این تاسیسات دارد. اگر همه چیز به درازا بکشد ممکن است از نفت ایران برای جبران کمبود جهانی استفاده شود.

نتیجه

حملات مستقیم به آرامکو به عنوان قلب تپنده اقتصاد عربستان سعودی و ستون فقرات چشم انداز ۲۰۳۰ ولیعهد جوان، بن بستی استراتژیک به شمار می‌رود که تنها راه خروج از آن، مذاکره مستقیم با مقاومت یمن و به رسمیت شناختن آن است؛ امری که در حقیقت معنایی ندارد جز فروپاشی پدیده‌ای به نام طوفان قاطعیت (عملیات نظامی عربستان سعودی علیه جنبش انصارالله که قرار بود ظرف چند ماه تمام اهداف خود را محقق کند). به یاد داشته باشیم این عملیات نظامی در کنار چشم انداز توسعه ۲۰۳۰ و مبارزه با فساد، یکی از ۳ ضلع مثلثی به حساب می‌آید که تصویر امیر محمد بن سلمان برای جامعه سعودی و جهان را ساخته بود؛ مثلثی که بیش از هر زمان دیگری در معرض خطر نابودی قرار گرفته است. اگر اختلالات ایجاد شده در عرضه نفت در پی این حملات قابل رفع شدن باشد بازهم نمی‌توان تاثیر روانی که این اتفاق بر بازار نفت داشته را نادیده گرفت. در واقع این اتفاق نشان داد که تنش‌های ژئوپلیتیک منطقه از تهدیدهای غیرمستقیم به سطوح بالاتر و به حملات مستقیم‌تری رسیده است. این موضوع در کنار نااطمینانی‌هایی که در عراق، یمن، لیبی و دیگر نقاط جهان قرار دارد، بازار را با استرس بیشتری مواجه می‌کند. به گفته کارشناسان پلاتس، نگرانی‌های سمت تقاضا موجب بی‌تفاوتی معامله‌گران به ریسک‌های ژئوپلیتیک شده بودند، اما این حملات مجدداً توجهات را به وقایع منطقه جلب خواهد کرد. از سوی دیگر این حملات احتمال تنش‌های منطقه‌ای را افزایش داده است. به گفته کارشناسان هرچه این آسیب‌ها شدیدتر و خسارات بیشتری به عربستان تحمیل شده باشد احتمال افزایش تنش در منطقه خاورمیانه نیز بیشتر می‌شود.

://..//۳۹۴۱۹.۱

://--./۱۳۹۸.۲

/://..//۲۵۳۶.۳

://..//۸۳۴۷۶۸۸۶/%۸۸.۴